

СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАВА

Written by ЦІЦЮРА ОЛЬГА ІВАНІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Friday, 15 May 2020 15:24

Постановка проблеми. За своїм характером право є соціальним феноменом, призначеним створювати правила поведінки та встановлювати засади порядку та організованості соціального життя суспільства. В умовах, які складаються в сучасному світі (різноплановість та багатоаспектність соціального виміру), право впливає на суспільство, виходячи поза межі позитивістського бачення і потребує комплексного вивчення своєї соціальної цінності. Дослідження соціальної цінності права допоможе охарактеризувати та розкрити позитивну роль права для особистості та суспільства. Стан наукового дослідження теми. Проблема соціальної цінності права вже досить тривалий час знаходиться в центрі уваги правників, політологів та соціологів. Серед науковців, що досліджували дане питання та присвятили свої праці цій проблематиці, можна виділити таких, як: О. Бандура, О. Гольцова, К. Горобець, М. Кравчук, С. Михайлов, В. Нерсисянц, Н. Оніщенко, П. Рабінович, Л. Рябовол, О. Скакун, О. Тарабукін та інших.

Метою даної роботи є дослідження та висвітлення соціальної цінності права, його ролі та впливу на суспільство та особистість.

Виклад основного матеріалу варто розпочати із з'ясування сутності поняття «цінності права» саме через систему соціального значення. Під цінністю права розуміємо його здатність слугувати метою та засобом задоволення науково-обґрунтованих, соціально справедливих, загальнолюдських потреб, інтересів громадян і їх об'єднань, це те сутнісне, що дозволяє праву залишатися самим собою. А також, виступає силою, яка протистоїть сваволі. Варто додати, що цінність права є похідною від більш загальних людських цінностей. Такі цінності суспільного життя, як справедливість, гідність, свобода, матеріальний добробут та багато інших, закріплює та охороняє саме право. Всі ці цінності становлять не тільки зміст і сутність права, а ще й служать його метою і цілями.

Цінність права є широкомасштабною та багатоаспектною категорією, де є майже неможливим чітко визначити її межі та структурні елементи і різні вчені по-різному підходять до виділення цих категорій. Проте, зазвичай говорять про такі основні прояви цінності права, як інструментальна, власна та соціальна цінність права.

Основним з аспектів цінності права є його роль як соціального регулятора. Саме право займає найважливіше і найбільш значуще місце в усій системі соціального впливу на життя особи, держави й суспільства.

Усвідомити й зрозуміти соціальну цінність права означає охарактеризувати його роль і значення для держави, особи і суспільства. Соціальна цінність права є детермінуючою ознакою правової та соціальної реальності. В цьому аспекті право розглядається вже не лише як загальнообов'язкові правила поведінки в окремому суспільстві, а як повноцінний, самостійний елемент соціальної дійсності, який впливає на всі структурні частини суспільних процесів.

У цьому контексті важливо зазначити, що соціальна цінність права полягає в тому, що воно сприяє розвитку тих відносин, в яких зацікавлені як окремі індивіди, так і суспільство в цілому, втілюючи загальну волю учасників суспільних відносин [3, с. 200]. Соціальна цінність права проявляється також в тому, що право є засобом державного управління, упорядковує існуючі суспільні відносини. Тут варто підкреслити, що у порівнянні з іншими соціальними регуляторами, такими як релігія, політика, моральні настанови чи звичаї, право робить це найбільш ефективно. Воно сприяє розвитку найбажаніших для суспільства та індивіда відносин, при цьому виражаючи загальну

СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАВА

Written by ЦІЦЮРА ОЛЬГА ІВАНІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Friday, 15 May 2020 15:24

волю учасників суспільних відносин. Воно впливає на поведінку і діяльність людей за допомогою узгодження їхніх специфічних інтересів.

Універсальним, надійним, ефективним та оптимальним засобом забезпечення безпеки та свободи людей у соціумі виступає, знову ж таки, право, яке засноване на ідеї справедливості та гуманності. Важливо згадати, що система правових норм відсторонює силові заходи вирішення різного роду соціальних протиріч та суперечностей, допомагає протистояти деструктивним соціальним явищам, сваволі, безконтрольності, несвободі, які можуть мати прояви у соціально диференційованому суспільстві, тим самим виховуючи людей на гуманних началах та справедливо-прозорих ідеях співробітництва, партнерства й взаємодопомоги. Окремі науковці також вбачають соціальну цінність права у тому, що воно втілює загальну, групову та індивідуальну волю (інтереси) учасників суспільних відносин, є ефективним засобом забезпечення й існування стабільності і порядку різних відносин та має особливе значення для розвитку тих з них, в яких зацікавлені як окремі індивіди, так і суспільство [2, с. 33].

Цінність права у призмі соціуму виявляється у тому, що кожна людина має можливість для нормальних, активних дій. Це забезпечується за тієї умови, що правові норми перешкоджають незаконним втручанням у сферу її правомірної поведінки. Також, на правовій основі формуються основні інститути громадянського суспільства, наприклад: демократична виборча система, ринкова економіка, багатопартійна політична система, вільні засоби масової інформації та їх гласність і відкритість для суспільства. Важливе місце займає і той факт, що основним і єдиноможливим цивілізаційним засобом вирішення проблеми на міжнародній й міжнаціональній арені, є право, на основі якого формується правопорядок міжсвітового значення [3, с. 80-85].

Щодо ціннісно-мотиваційних підвалин суспільного життя, то на їх рівні також проявляється соціальна цінність права. Даний процес відбувається шляхом засвоєння індивідами базових настанов та принципів правової поведінки через інтеграцію правомірного шаблону поведінки в свідомість громадянина. Це має назву правова соціалізація — процес, коли індивід засвоює зразки правомірної поведінки, що відповідає соціальним нормам, законам чи цінностям, які необхідні для успішного функціонування в тому чи іншому суспільстві. Можна сказати, що за своєю суттю правова соціалізація — це адаптація світоглядних засад особистості відповідно до правових вимог з метою встановлення належного та безпечного рівня співіснування [4, с. 280-283].

Всі ці аспекти соціальної цінності права, як зазначає О. Гольцова, мають прояв у загальнолюдському, загальносоціальному та особистісному вимірах. Загальнолюдський вимір має такий підтекст – цінність для людства полягає в тому, що воно виступає єдиним ефективним засобом розв'язання глобальних проблем сучасності і право виступає таким засобом, за допомогою якого забезпечується гармонійне співіснування людства в цілому. Загальносоціальний вимір проявляється в тому, що право узгоджено формує суспільні відносини, гарантує стабільність, безпеку, цілісність соціуму, поєднує інтереси та забезпечує подальший суспільний розвиток. Особистісний вимір, тобто соціальна цінність права для окремого індивіда, полягає в тому, що воно здатне задовольнити потребу людини в свободі і встановлює певний порядок її використання, тим самим сприяючи всебічному розвитку особистості [5, с. 53-54].

Висновки. Отже, право є різноплановим та багатоаспектним поняттям і його соціальна цінність в тому, що воно є засобом задоволення справедливих, загальнолюдських інтересів і потреб кожного з громадян. Соціальна цінність права знаходить своє

СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАВА

Written by ЦІЦЮРА ОЛЬГА ІВАНІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Friday, 15 May 2020 15:24

відображення через забезпечення надійності, стабільності і порядку у суспільстві, також виражається у здатності вирішувати проблеми в суспільстві за допомогою правових засобів та розвивати саме ті відносини, у яких зацікавлені і окремі індивіди, і суспільство. Воно забезпечує простір для свободи та активності і служить фактором соціального прогресу.

Список використаних джерел: 1. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. і доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 524 с.
2. Рябовол Л.Т. До питання про соціальну цінність права. *Право та державне управління*. Вип. 2 (35). Том

1. 2019. С. 30-36.

3. Старицька О.О. Соціальна сутність права та держави.

Філософські та методологічні проблеми права

. №2 (12). 2016. С. 78-88.

4. Тарабукін О.Ю. Соціальна цінність права.

Альманах права

. Вип. 3. 2012. С. 280-283.

5. Гольцова О.Є. Соціальна цінність права в контексті меж сучасного правового регулювання.

Часопис Київського університету права

. №3. 2009. С. 51-54.

6. Горобець К.В. Ієрархія цінностей права: основні підходи.

Вісник академії адвокатури України

. №2. 2012. С.75-81.

7. Кравчук В.М. Філософська площина досягнення правового простору.

Актуальні проблеми держави і права

. Випуск 58. Одеса: Юридична література, 2011. С. 63-69. {jcomments on}